

Radio 1-presentator Pat Donnez wil het mysterie rond onze overleden koning ophelderen

'Boudewijn was een andere koning geweest als hij wel vader was geworden'

**BOUDEWIJN, EEN KONINGSSTUK IN VIJF
RADIOBEDRIJVEN**

RADIO 1 • ZONDAG • 09u00 • HERHALING • 22u00

Jij bent de samensteller en presentator van de reeks. Hoe ben je te werk gegaan?

Voor een groot deel heb ik deze reeks op dezelfde manier gemaakt als de vorige zomeredities: één onderwerp, vijf of tien uitzendingen gebaseerd op interviews, archieven en literatuur. Deze keer heb ik ook iets nieuws uitgeprobeerd. Twee acteurs, een jonge en een volwassene, vertolken Boudewijn als kind en als koning. De uitzending is eigenlijk een soort film. Ik ben een filmgek en heb me dus voor deze reeks laten inspireren door Hollywood.

Boudewijn is eind deze maand tien jaar dood en de keuze voor het onderwerp lag dus voor de hand.

Uiteraard, maar ik had ook net zo goed iets anders kunnen nemen. Nee, de echte reden waarom ik hiervoor koos, is omdat ik het mysterie rond Boudewijn wilde ophelderen. De meeste mensen kennen hem alleen van zijn 21 juli- en kerstboodschappen. Hij had altijd iets zorgwekkends over zich, alsof de hele wereldproblematiek op zijn schouders rustte. Meer was er over hem niet bekend. Ik vind hem een ongelofelijk fascinerende figuur. Voor sommigen was hij echt een vader des vaderlands, een man die niet te beroerd was om zijn genegenheid voor zijn vrouw koningin Fabiola te tonen. Voor anderen was hij dan weer degene die er niet voor terugdeinsde politici de les te lezen. Boudewijn durfde zich overal mee bemoeien. Hij kon trouwens erg rancuneus zijn tegenover politici. Hij heeft hen nooit vergeven dat ze zijn vader zonder pardon aan de kant hebben gezet na de koningskwestie. Hij is zijn hele leven wantrouwig gebleven tegenover politici.

Je hebt heel wat mensen geïnterviewd.

Ja, ik hou niet van journalistiek op basis van wat er verteld wordt en wilde dus alles checken en dubbelchecken. Alle nog levende premiers die Boudewijn gekend hebben, stonden ons te woord. Maar ook intimi aan het hof, de hofmaarschalk, captains of industry, zijn petekinderen, zijn privé-secretaris, leden uit de adel, onderzoeksjournalisten, noem maar op. Die gesprekken worden afgewisseld met oud materiaal van mensen die inmiddels gestorven zijn.

De combinatie van de twee gaf je een beter beeld van de koning?

Ja, zo was er de Nederlandse Margareta de Jong, Boudewijns gouvernante die in oud beeldmateriaal over haar eerste ontmoeting met Boudewijn vertelt. Hij was toen vijf jaar en zijn moeder was net gestorven. Margareta zag de kleine prins in de badkamer en het eerste wat hij haar vroeg, was: 'Zul je altijd van mij houden?' Het vroege overlijden van koningin Astrid zorgde voor een eerste trauma in zijn leven. Een trauma dat hij nooit verwerkte. Heel zijn leven bleef hij op zoek gaan naar andere moederfiguren. Hij vond die onder anderen in zijn stiefmoeder, prinses Lillian. En daarnaast is het hem blijven parten spelen dat hij nooit vader is geworden. Eerst verloor hij zijn moeder op heel jonge leeftijd, dan kreeg hij amper de tijd om kind te zijn omdat hij heel snel koning moest worden en ten slotte kon hij zelf nooit kinderen krijgen. Uit alle gesprekken met mensen aan het hof blijkt dat zijn kinderloosheid hem sterk getekend heeft. Boudewijn was een andere koning geweest als hij wel vader was geworden.

Tien jaar geleden werd Boudewijn de hemel in geprezen. Hij moest zo snel mogelijk heilig verklaard worden, maar dat is er nog niet van gekomen. Hoe staan de mensen die hem gekend hebben nu tegenover hem?

Het grote verdriet van tien jaar geleden is verdwenen en was misschien ook wel wat overdreven. Kijk naar wat er gebeurde toen Diana stierf. Toen stond heel Groot-Brittannië in rep en roer, terwijl dat nu ook fel verminderd is. Op zulke momenten wordt een mens nu eenmaal emotioneel. Boudewijn zorgde voor een collectieve huilbui. Als ik nu naar de gesprekken luister, wordt Boudewijn unaniem bestempeld als een heel principieel, sobere en vrome man, die zeker gemist wordt. Principieel was hij vooral bij het ondertekenen van de abortuswet. De premiers haalden allemaal aan dat Boudewijn zeker was afgetreden als er geen achterpoortje was gevonden. Zijn soberheid uitte zich in kleine dingen. Zo kreeg men nooit een kop koffie aangeboden tijdens een audiëntie op het paleis. Hij liet ook alle hofbals en andere overbodige feestjes afschaffen. Zijn vroomheid ten slotte maakte hem bijna wereldvreemd. Hij had een onvoorwaardelijk vertrouwen in zijn geloof. Zo werd me verteld dat hij op buitenlandse missies steevast aan ambassadeurs vroeg om samen met hem te bidden.

Hij was meer een missionaris dan een koning?

Een missionaris zou ik niet zeggen, maar hij voelde zich wel een priester voor het vaderland. Hij vatte zijn taak van koning als een priesterschap op.

Er wordt gezegd dat hij ook op het punt heeft gestaan om in het klooster te treden, maar dat wilde niemand bevestigen.

Werd hij verplicht om te trouwen?

Dat werd inderdaad dringend van hem verlangd. Zijn jongere broer was al gehuwd en er moest een troonopvolger komen. Bovendien had de roddelpers hem al 25 keer aan een meisje gekoppeld. Op het paleis heerste paniek: Boudewijn moest zo snel mogelijk trouwen. Begin jaren '60 schrijft hij in zijn dagboek: 'Ik heb de hele nacht aan de grot van Maria gebeden om mij een vrouw te schenken.' Dankzij de non Veronica O'Brien kreeg hij die ook. Zij kreeg een visioen dat ze naar Spanje moest gaan, waar ze Fabiola vond. Niet lang daarna ontmoette Boudewijn haar voor de eerste keer. Toen tastten ze elkaar geestelijk af en een tweede afspraak werd gemaakt. In Lourdes! Het verliefde paar ging samen Maria bedanken voor al haar liefde en goedheid. Ik kan me voorstellen dat heel wat jonge koppels vandaag Lourdes niet echt als de meest romantische plek bij uitstek beschouwen.

Was hij ook op andere vlakken wereldvreemd?

Oh ja! Absoluut. Hij reed eens voorbij een heleboel auto's die op de brug van een snelweg stonden geparkeerd en vroeg aan zijn vertrouwelingen of er misschien een voetbalwedstrijd aan de gang was. 'Nee', antwoordden die, 'dit heet carpooling, sire.' Waarop Boudewijn weer: 'Wat is carpoolen?' Het is misschien normaal dat hij niet op de hoogte was van het gewone leven. Boudewijn werd vanaf zijn geboorte van de buitenwereld afgeschermd. Hij kreeg een gouvernante, ging nooit naar een normale school, er werd een speciale scoutsgroep voor hem opgericht...

Had hij dan geen vrienden uit het gewone leven?

Er zijn een heleboel mensen die hem hun vriend noemen, maar het is moeilijk na te gaan of het om echte vrienden gaat. Maar vriend of vijand, iedereen is het erover eens dat Boudewijn rechte doorzee en eerlijk was. In die 42 jaar deed er zich ook op geen enkel ogenblik een schandaal voor.

Nochtaas werd er enkele jaren gezegd dat hij een relatie had met zijn stiefmoeder.

Het klopte dat Boudewijn en Lillian op buitenlandse reizen in hetzelfde treincompartiment sliepen, maar vrijwel elke bron was hierover heel formeel: Boudewijn heeft nooit een romantische of seksuele relatie gehad met zijn stiefmoeder. Dat paste gewoon niet in zijn wereldbeeld, zijn zelfbeeld en het beeld dat hij van vrouwen had. De hofmaarschalk ging daar ver in. Hij stelde dat Boudewijn nooit heeft geweten wat een vrouw echt is.

Welke rol speelde Fabiola dan in zijn leven?

Een heel grote rol. Fabiola had een enorme invloed op haar man. Ze is een heel intelligente vrouw, die nu nog een minieme rol speelt aan het hof. Of ze dat nu zelf wil of niet laat ik in het midden. Ik stel me de vraag of de relatie tussen Laken en Stuyvenberg optimaal is. Blijkbaar wordt hiermee een traditie voortgezet. Tussen Fabiola en Lillian zijn er ook nooit warme gevoelens geweest. Toen Boudewijn en Fabiola van hun huwelijksreis terugkwamen, hadden Leopold en Lillian alle 415 meubels uit het paleis meegenomen en dat zorgde voor een definitieve breuk tussen vader en zoon. Officieel ontmoetten Leopold en Boudewijn elkaar nooit meer, officieus minstens enkele keren. Eigenlijk was Leopold al verbitterd vanaf zijn afzetting. Boudewijn woonde nog tien jaar bij zijn vader toen hij al koning was. Binnen de paleismuren werd de radio harder gezet om de ruzies tussen vader en zoon niet hoorbaar te maken.

Is het koningshuis nu met Albert en Paola en hun uitgebreide familie populairder dan toen Boudewijn en Fabiola regeerden?

Dat lijkt me zeer twijfelachtig. De opkomst bij Boudewijns begrafenis was echt massaal. Hier en daar hoorde je zelfs een verwarde republikein roepen dat Boudewijn heilig moest worden verklaard. Elke Belg had ook wel iets met Boudewijn. Hij was 42 jaar koning geweest. Plots viel die veiligheid en zekerheid weg. Vooral tijdens zijn laatste levensjaren genoot hij enorm veel respect en ontzag. De mensen konden hem niet doorgronden. De afstand tussen Boudewijn en zijn volk was erg groot. Albert houdt er een heel andere levenshouding op na. Hij houdt van feestjes, drinkt graag een pint, lacht uitbundig, heeft van het leven geproefd. Zijn buitenechtelijke dochter is daar het levende bewijs van. Ik weet niet hoe de Belgen zullen reageren als Albert sterft. Ik vraag me wel af hoe lang hij nog koning blijft.

Heb je daar ook iets van opgevangen?

Vooraf tegenstrijdige berichten. Sommigen zijn ervan overtuigd dat Albert binnen afzienbare tijd zal aftreden. Filip is immers klaar om koning te worden. Anderen beweren dat Albert, die aanvankelijk niet veel zin had in die troon, gegroeid is in zijn rol en er nu juist van geniet. Persoonlijk denk ik dat we binnenkort een aflossing van de wacht zullen meemaken. Ik denk dat die tendens zich ook in Groot-Brittannië en Nederland aftekent. • G.V.H.